Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih naroda

Gospodine predsjedniče, uvaženi članovi Vijeća sigurnosti, dame i gospodo,
Hvala vam na vremenu i pažnji koju ste mi ukazali danas, a posebno vam hvala za vašu stalnu opredijeljenost za naš zajednički cilj ostvarenja trajnog mira u Bosni i Hercegovini.

Situacija u Bosni i Hercegovini još uvijek je takva da ju je potrebno pratiti sa velikom pažnjom ako želimo osigurati da pomaci koje smo ostvarili nakon rata u smislu stabilnosti, ponovne izgradnje zemlje i pomirenja njenih naroda ne budu izgubljeni.

U mom zadnjem obraćanju Vijeću sigurnosti u maju, opisao sam kako je politička situacija poprimila negativan trend proteklih sedam godina i kako izabrani lideri u Bosni i Hercegovini nisu uspjeli načiniti ozbiljne napore u pravcu pomaka prema evroatlantskoj integraciji.

Žao mi je što moram reći da je šest mjeseci kasnije i manje od godinu pred naredne opće izbore to još uvijek slučaj.

U proteklih šest mjeseci, politički lideri su ponovo propustili šansu da načine odlučne korake naprijed postizanjem dogovora o ispravljanju diskriminatornih odredbi u izbornom

sistemu.

Ove promjene su potrebne po osnovu odluke Evropskog suda za ljudska prava u predmetu “Sejdić-Finci”. Ove izmjene nisu samo uslov da ova zemlja krene naprijed prema kandidaturi za članstvo u Evropskoj uniji, nego su i test sposobnosti ove zemlje da primijeni standarde osnovnih ljudskih prava u provođenju izbora i da ispuni svoje međunarodne obaveze.

Isto tako, pomaci su izostali i u reguliranju pitanja vlasništva nad vojnom imovinom, što spriječava Bosnu i Hercegovinu da aktivira Akcioni plan za članstvo u NATO-u.

* * *

Na početku perioda na koji se odnosi ovaj izvještaj, javnost je izrazila svoje nezadovoljstvo inercijom izabranih lidera kroz demonstracije u cijeloj zemlji, od kojih su se najdramatičnije održale ispred zgrade institucija Bosne i Hercegovine, gdje je u junu nekoliko hiljada demonstranata držalo zgradu u okruženju gotovo dva dana, pri čemu su zaposlenici i posjetioci nekoliko sati ostali unutra.

Na kraju izvještajnog perioda, Bosna i Hercegovina je opet obilježena protestima, drugačije prirode i puno manjeg obima, vezanim za etničke podjele u obrazovnom sistemu. Mislim da je međunarodna zajednica u cjelini potcijenila značaj obrazovanja kao dijela procesa poslijeratnog pomirenja i reintegracije.

Iako su ta dva protesta bila veoma različite prirode i ticala su se veoma različitih pitanja, oni otkrivaju fundamentalno nezadovoljstvo koje je prisutno u mnogim različitim segmentima zemlje, kako sa neriješenim podjelama unutar zemlje tako i činjenicom da među liderima u zemlji ne postoji osjećaj hitne potrebe da se postignu kompromisi kojima bi se riješile te podjele i krenulo dalje.

Po mom mišljenju, to također otkriva da je javnost shvatila nešto što brojni bh. lideri još uvijek nisu: da demokratija nije nešto što se dešava tek svake četiri godine na izborima.

* * *

Što se tiče glavnih političkih dešavanja u posljednjih šest mjeseci, opći trend je negativan, ali bilo je nekih izuzetaka. Značajno je da je zemlja u oktobru uspjela provesti prvi popis stanovništva nakon 1991. godine. To je važan korak, od vitalnog značaja da bi se osigurali statistički podaci o socijalnim i ekonomskim pitanjima. Bit će važno da se rezultati popisa ne iskoriste kako bi se produbile podjele ili pogoršale etničke tenzije.

Generalno, ekonomska situacija je teška: pored vlastitih sredstava, Bosna i Hercegovina je u protekloj godini nastavila da se oslanja na vanjsku pomoć budžetu kako bi se podmirili troškovi, a zvanična stopa nezaposlenosti je još uvijek 44%. To je još jedan pokazatelj ozbiljnih ekonomskih teškoća kroz koje prolazi veliki dio stanovništva. Istovremeno, neophodno je također naglasiti da je bilo i pozitivnih ekonomskih pokazatelja. Tako je, na primjer, izvoz porastao za 8%, kao i industrijska proizvodnja koja je porasla za 7%.

* * *

Sa stanovišta mog mandata, a to je da osiguram poštivanje Daytonskog mirovnog sporazuma, što uključuje i državni ustav, i dalje me zabrinjava spremnost entiteta, osobito Republike Srpske, da dovode u pitanje nadležnosti države koje su utvrđene Mirovnim sporazumom.

Oblast koja posebno zabrinjava je vladavina zakona, gdje su se nastavili retorički napadi na pravosudne institucije, ustanovljene u svrhu vršenja ustavnih nadležnosti države.

Takvo političko miješanje u rad pravosuđa otišlo je korak dalje u oktobru, kada je Narodna skupština Republike Srpske donijela još jedan niz zaključaka protiv pravosuđa na državnom nivou.

Još jedna zabrinutost vezana za vladavinu zakona leži u činjenici da domaće institucije uporno ne provode odluke

Ustavnog suda BiH, koje su, prema Mirovnom sporazumu, “konačne i obavezujuće”. Više od 80 odluka još uvijek nije provedeno.

* * *

Tokom izvještajnog perioda, spor između stranaka u vlasti u Federaciji se nastavio, ali se njegov intenzitet smanjio i vlada je nastavila sa radom nakon moje intervencije kod premijera i njegovog zamjenika. Moj ured je također pomogao u iznalaženju rješenja za popunjavanje dugo upražnjenih mjesta u Ustavnom sudu Federacije BiH kako bi se osiguralo da ova važna institucija nastavi svoj rad.

Ipak, kriza u Federaciji BiH je nastavila otkrivati funkcionalne nedostatke i propuste u sistemu vlasti tog entiteta i stalnu potrebu za reformama u Federaciji BiH kako bi sistem bio funkcionalniji, efikasniji i jeftiniji. U tom kontekstu, pozdravljam inicijativu domaćih eksperata, uz podršku američke vlade, da se izvrši reforma ustava Federacije kako bi se poboljšala funkcionalnost entiteta. To je proces koji moj ured snažno podržava.

Funkcionalna neefikasnost Federacije BiH je opet bila u izvjesnom kontrastu s institucijama u Republici Srpskoj koje su funkcionirale prilično glatko. Tokom izvještajnog perioda, one su održavale redovne sastanke, dok je vlada nastavila svoje napore na rješavanju ekonomskih i društvenih izazova sa kojima se entitet suočava.

Međutim, sa tačke gledišta budućih rizika za stabilnost zemlje, i dalje sam zabrinut zbog stalnih izjava nekih od najviših zvaničnika iz Republike Srpske kojima se zagovara raspad Bosne i Hercegovine kao države.

Predsjednik Republike Srpske je i dalje najčešći i najglasniji kritičar teritorijalnog integriteta i suvereniteta BiH, koji se nedavno ponovo hvalio da će odvesti entitet do nezavisnosti. Tokom izvještajnog perioda, srpski član Predsjedništva Bosne i Hercegovine g. Radmanović je također

iznio mogućnost održavanja referenduma za nezavisnost ukoliko polovina članica UN-a prizna Kosovo, predstavljajući to kao zvaničnu politiku Republike Srpske, koju je prethodno usvojila RSNA.

U tom kontekstu, vjerujem da stalna prisutnost Evropske unije i vojnih misija NATO-a u Bosni i Hercegovini još uvijek ima vitalnu ulogu u potvrdi građanima da je zemlja sigurna uprkos teškoj političkoj situaciji. Po mom mišljenju, sigurnosni efekat relativno malog kontingenta vojnih snaga sa izvršnim mandatom je definitivno vrijedna investicija. S obzirom na teške političke okolnosti i prilike za daljnje izazove u 2014., smatram da njihovo dalje prisustvo predstavlja ključnu sigurnost za napredovanje. Stoga toplo pozdravljam usvajanje rezolucije UN-a kojom se produžava mandat vojnih misija za još jednu godinu.

* * *

Dame i gospodo, dozvolite mi da svoje današnje obraćanje završim nešto pozitivnijim tonom.

Iako ne možemo ignorirati trenutno nepostizanje napretka ili političku nestabilnost u Bosni i Hercegovini, moramo također imati na umu da ova zemlja, njeni lideri i njeni građani još uvijek imaju bezbroj šansi da zajednički djeluju, da uspiju i da prosperiraju.

Evropska unija neprekidno pokazuje svoje opredjeljenje da Bosni i Hercegovini pomogne u ispunjavanju uslova za pridruživanje, angažirajući se na najvišem nivou i intenzivirajući svoje prisustvo na terenu s jednim od svojih najiskusnijih i najsposobnijih diplomata, ambasadorom Peterom Sorensenom.

On odlično obavlja svoj posao i doveo je Evropsku uniju u središte pozornosti u Bosni i Hercegovini. On i ja, i naši uredi, tijesno sarađujemo poštujući naše različite, ali komplementarne mandate, kako bismo postigli sinergiju.

S obzirom da smo danas ovdje u UN-u, trebao bih također spomenuti aktivnosti koje UN organizacije veoma uspješno obavljaju na terenu u Bosni i Hercegovini, pod vještim rukovodstvom rezidentnog koordinatora UN-a za BiH, Yurija Afanasijeva.

Dame i gospodo, da bismo vidjeli potencijal onoga što bi Bosna i Hercegovina mogla postići, trebamo samo pratiti kako je proces evroatlantskih integracija već promijenio susjedne zemlje i osigurao im izuzetnu korist u mnogim oblastima.

U tom smislu, Bosna i Hercegovina ima prednost s obzirom da tokom proteklih 20 godina u regionu nismo imali bolju situaciju. Bosna i Hercegovina ima prednost koju donosi održavanje dobrih odnosa sa Republikom Hrvatskom, sada članicom Evropske unije, pod uspješnim vodstvom predsjednika Josipovića, premijera Milanovića i ministrice vanjskih poslova Pusić. Hrvatska također ima 1.000 kilometara zajedničke granice sa Bosnom i Hercegovinom, što znači da sada i EU ima 1.000 kilometara zajedničke granice sa BiH. Bosna i Hercegovina također ima prednosti koje proizlaze iz dobrih odnosa sa Republikom Srbijom, budućim kandidatom za EU, i konstruktivne politike predsjednika Nikolića, premijera Dačića, potpredsjednika Vlade Vučića i ministra vanjskih poslova Mrkića. A Bosna i Hercegovina i dalje ima koristi od dobrih odnosa i sa svojim trećim susjedom Crnom Gorom.

Trebali bismo imati na umu da se istovjetne mogućnosti, kakve su imale i druge zemlje u regionu, nude liderima Bosne i Hercegovine.

Istovremeno, proteklih nekoliko godina je pokazalo da međunarodna zajednica, u svom stavu, ne bi trebala ignorirati neke od specifičnosti istorije Bosne i Hercegovine i njenih poslijeratnih rješenja, kao i rizike po njenu buduću stabilnost.

Ponavljam još jednom da to ne bi trebao biti razlog da

očajavamo, nego motiv da međunarodna zajednica kratko odstupi i razmotri da li je potrebno prilagoditi naš pristup, i utvrdi kako možemo na najbolji način pomoći Bosni i Hercegovini i njenim građanima da se vrate na put prosperiteta i političke stabilnosti.

U ovom kontekstu, moramo zajednički pružiti podršku svim onim snagama u Bosni i Hercegovini koje su spremne da pomognu ovoj zemlji da postigne napredak i suprotstaviti se onima koji bi zemlju vodili unazad ka daljnjim podjelama i dezintegraciji.

Uz neprekidnu pažnju i dobru volju ovog tijela i međunarodne zajednice u cjelini, siguran sam da možemo pomoći liderima Bosne i Hercegovine, i predivnim ljudima u BiH, da postignu njihove zajedničke ciljeve.

Hvala.